

до того, щоб вони купували і продавали долари США, але щоб не придбавали товари в Україні за долари. Тоді народ, який тримає наразі поза банками \$50 млрд., покладе їх на депозити. Відтак можна буде очікувати, що гривня поверне стабільність і впродовж п'яти років застигне на позначці 6, 5 чи 4 грн. за 1 дол. США. Якщо українці побачать в обмінних відділеннях, що долар почав падати, то відразу будуть здавати його.

Уряд не може не розкручувати інфляцію, адже він не отримав бюджету, немає доходів, промислове виробництво впало, відповідно ВВП скоротився, експорт сповільнюється. Уряду потрібні кошти, щоб покривати державні витрати, і тому він йде до Нацбанку, який змушений емітувати гривню. Є звичайно інший шлях – скорочення видатків і нарощення виробництва, але Кабмін не знає, як крокувати цим шляхом.

Що ж потрібно робити Національному банку України? Він має фіксувати по міжбанку ринковий курс – регулювати можна тільки третій знак після коми. Наприклад, кажуть, що НБУ сьогодні вийшов на міжбанківський валютний ринок і продає валюту за курсом 8,06 чи 7,98 грн./\$. Хто дав право цій установі так діяти? Це ж кошти ні НБУ чи Кабміну, а резервні гроші українських гро-

мадян. Однак попри логіку та закони ринку подібна практика стала поширеною в останні два роки.

Є багато прикладів держав, де відсутні фонди гарантування вкладів. Хочу зауважити, що виплата грошей із такого фонду відбувається за рахунок усіх громадян України.

Українська банківська система повинна оздоровитися внаслідок банкрутства «поганих» банків. Їх можна продати навіть за безцінь іноземним інвесторам, які вкладуть туди капітал, створять новий штат працівників, відновлять приміщення і будуть нормально розвиватися. Якщо в Україні залишиться після кризи 30 здорових, потужних банків, то це можна вважати позитивним результатом.

І наостанок. Коли питають, який буде курс гривні чи долара в майбутньому, деякі люди відповідають, що давати подібні прогнози – це приблизно те саме, що сказати, яка буде зима чи наступне літо. Сьогодні немає жодних інструментів чи можливостей достеменно визначити, яким буде курс гривні через місяць. Єдине скажу, що вплив на цей процес має Нацбанк, який може змінити ринковий курс за рахунок емісії гривні.

Олексій Юлдашев,
доктор юридичних наук,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Інституту права ім. Князя Володимира Великого

Трансформація грошово-банківської сфери задля переходу країни до стану благополуччя

Трансформація грошово-банківської сфери України не повинна бути самоціллю. Її варто розглядати як елемент системи управління економікою загалом. Отже, проведення цієї трансформації необхідно планувати в контексті відповідних змін усіх інших (взаємозалежних) елементів цієї системи. У протилежному випадку, поліпшення роботи одного елемента може призвести до погіршення результатів функціонування системи управління економікою в цілому.

Я погоджуюсь з тими експертами, які наголошують на відсутності цілісної системи керування економікою в нашій державі. Точніше, ми управляємо тим, чим управляти не потрібно, наприклад – обмінним курсом (такого немає у жодній нормальній країні), але не управляємо такими речами, які насправді цього потребують. Зокрема, на відміну від інших країн, наші можновладці не докладають зусиль для оптимізації кредитної ставки, активізації розвитку підприємництва тощо. В Україні утворені такі «монстри», як Міністерство економіки (колишній Держплан республіки), галузеві міністерства й відомства, що фактично займаються розкраданням бюджету, а не розробленням програм розвитку економіки, виходу із фінансово-економічної кризи, яких наразі немає (і здалося б дивним, якби були). І жодна із зазначе-

них структур відповідальності за розвиток об'єкта управління (власне економіки країни) не несе. Уся система «економічного управління» просякнута корупцією, націлена лише на те, щоб «доїти» державу, підприємців і населення.

Водночас, важливо не стільки критикувати, скільки знати та запропонувати нову модель управління. У цьому контексті хочу сказати, що мною розроблений конструктивний проект системи управління державою, економічною частиною об'єкта управління, грошово-банківською сферою. Цей проект базується на системному аналізі й передбачає створення системи управління з нуля, з «чистого аркуша», а функції, структура та компетенція елементів (органів, посадових осіб) визначаються, виходячи із дійсних потреб об'єкта управління. Ми пропонуємо механізми, які дозволять управляти не в ручному режимі, а на основі законів.

У грошово-банківській сфері України також накопичилося чимало парадоксів. Наприклад, досі не регламентовано прийняття рішень щодо одержання зовнішньої позики, тобто не визначено, хто вирішує питання про те, у яких випадках звертатися по позику і якою має бути її розмір. В усіх цивілізованих країнах проблеми, пов'язані із зовнішнім державним боргом, належать до

компетенції парламенту, а не комерційних структур, виконавчої влади чи навіть прем'єра. В Україні «державною таємницею» також є питання стосовно установ, які визначають напрями витрачання отриманих міжнародних позик. Наразі невідомо, куди поділися транші МВФ, хто ними управляє – Кабмін, Прем'єр чи Нацбанк. Натомість у демократичних країнах напрями використання коштів, отриманих у рамках зовнішніх позик, знову ж таки визначає тільки Парламент. Утім, я думаю, що нинішня Верховна Рада України не здатна виконувати цю функцію, оскільки вона представляє інтереси не народу, а бандократії. Тож можна говорити лише про перспективи нашого світлого майбутнього.

Оздоровлення фінансової системи (так само, як і реального сектору економіки) у нас пов'язується із рефінансуванням та рекапіталізацією, тоді як потрібно говорити про націоналізацію адресатів державної грошової допомоги – банків і об'єктів реального сектору. Адже задовольнити необмежені бажання в одержанні бюджетних грошей неможливо – це нагадує наповнення бочки без дна. І ніякої відповідальності – ні з боку надавачів, ні з боку отримувачів дармових коштів. Природно, що позики потрібно повертати. Але як держава управлятиме ними потім? Дуже просто. У межах властивій їй функції вирішення соціальних завдань вона роздаватиме відповідні акції певній частині населення, здійснюючи тим самим перехід зовсім до іншої ринкової моделі – моделі народного капіталізму. Нині ж у нас працює модель олігархічного капіталізму, причому не найкраща з них, оскільки вітчизняні олігархи заробили капітал не самотужки, а розкрадаючи загальнонародну власність.

Перехід до ринкового капіталізму – *перший напрям* запропонованої мною програми переходу України з нинішнього стану в стан загального благополуччя.

Другий напрям моєї програми – це відновлення соціальної справедливості. Свого часу 85% активів держави були роздані одним із Президентів України 5–6 родинам. Тож я пропоную механізми повернення частини по-бандитському розданих активів і розподілу їх серед трудових колективів, населення країни.

Третій напрям програми передбачає практично повну трансформацію державного апарату, особливо у сфері економіки. І тут ще раз варто підкреслити, що розпочинати цей процес треба не з чистого аркуша, бо аб-

солютно неадекватним є управління не тільки в економічній галузі, а й загалом у державі. Наприклад, такий центральний орган виконавчої влади, як Міністерство внутрішніх справ, створений у нас фактично для того, щоб обслуговувати перших осіб країни. До своїх безпосередніх функцій, які називаються «охороною громадського порядку», він не має жодного стосунку.

Четвертий напрям програми – це запровадження політичної, економічної та карної відповідальності для всіх органів влади. Стверджую, що за наявності такої відповідальності все стане на свої місця: можновладці почнуть працювати на суспільство, а не на себе, припиняться «чвари», у т.ч. і між Президентом і Прем'єром із приводу узурпації двох єдино привабливих функцій – «призначати» та «розподіляти». Якщо б, приміром, установити правило: той, хто призначає, є поручителем за того, кого призначив, і якщо останній прокрався або взяв хабар, то поряд із ним на лаву підсудних сідає й поручитель. Тоді, я впевнений, перші особи держави не трималися б за такий «солодкий» нині обов'язок «призначати».

Останній, *п'ятий напрям* програми – це вдосконалення державного менеджменту, тобто ефективного визначення що, коли, де і як робити.

Реалізація запропонованих програмних напрямів дозволить у 15–20 разів підвищити рівень доходів «пересічного» українця, без жодних рецептів та ідей ззовні, перед якими ми благоговіємо.

Підготовка і схвалення народом такого роду програми – перший крок на шляху створення українського суспільства, у якому простим людям хотілося б жити. Другим кроком повинно бути вироблення системи конкретних дій, у якій переможець виборів не міг би діяти інакше, ніж реалізовувати цю програму. Наприклад, у разі неприйняття документа (закону, указу) про перегляд усіх раніше ухвалених рішень щодо неправомірного розподілу загальнонародного добра, в тому числі землі, вибраний народом керівник, депутат (депутати) має йти у відставку й т. ін.

Ось механізм, за допомогою якого можна було б забезпечити реальні зрушення в нашій системі управління й перетворити вибори в засіб зміни нинішньої ситуації. Але це стане реальністю в тому випадку, якщо ми перейдемо від обрання конкретних осіб до вибору конкретних ідей та програм.

Прикінцева ремарка до круглого столу економістів

За класифікацією ООН, Україна віднесена до групи 46 країн, які «не відбулися». Це означає, що ми цілковито вичерпали модель розвитку, яку нам було запропоновано владною верхівкою всіх каденцій від 1991 року. Це модель державно-монополістичного кланово-корпоративного капіталізму, рушійною силою і стрижнем якої є олігархія.

Водночас, слід зазначити, що в Україні є дуже багато розумних людей (і старшого віку, і молоді), інтегральний потенціал яких можна використати для вироблення найбільш ефективної та оптимальної моделі соціально-економічного розвитку і механізмів її втілення у життя. Це модель народного капіталізму, основою якої є дрібна та середня національна буржуазія.

Ми підійшли до формування клубу інтелектуалів «Синергія», які повинні здолати «вакханалію» невігластва, що пустила коріння серед депутатів, експертів, спортсменів, літераторів, співаків.

Якщо суспільна верхівка – владна та інформаційна – не затребує наших прогнозів і науково обґрунтованих рецептів подальшого розвитку, тоді ми маємо докласти зусиль, щоб здійснити інформаційно-методологічний прорив. Нинішня кризова ситуація потребує негайних докорінних змін.